

Arne Jon Isachsen
Seminar i Sparebanken Hedmark
26. mars 2015

NORGE ETTER OLJEN – INNLANDETS MULIGHETER?

1. Hva har hendt med oljeprisen?
2. Konsekvenser for Norge
3. Hvordan få til de nødvendige omstillingene?
4. Innlandets muligheter

1. Hva har hendt med oljeprisen?

Tilbudssiden – nye produsenter og økt produksjon hos etablerte

- USA – Oil shale production

Kan produsere i liten skala – lettere å skru av og på

- Saudi-Arabia mer langsiktige enn de andre og villig til lave priser lenger

Ulike interesser innen OPEC

- Grønn teknologi, kfr. vindmøller, bølgekraft, varmepumper etc.

Etterspørselssiden – nye teknologi nye konkurrenter til olje

- Biler som trenger under halvliteren pr. mil
- CO2-avgift som vil dempe etterspørselen

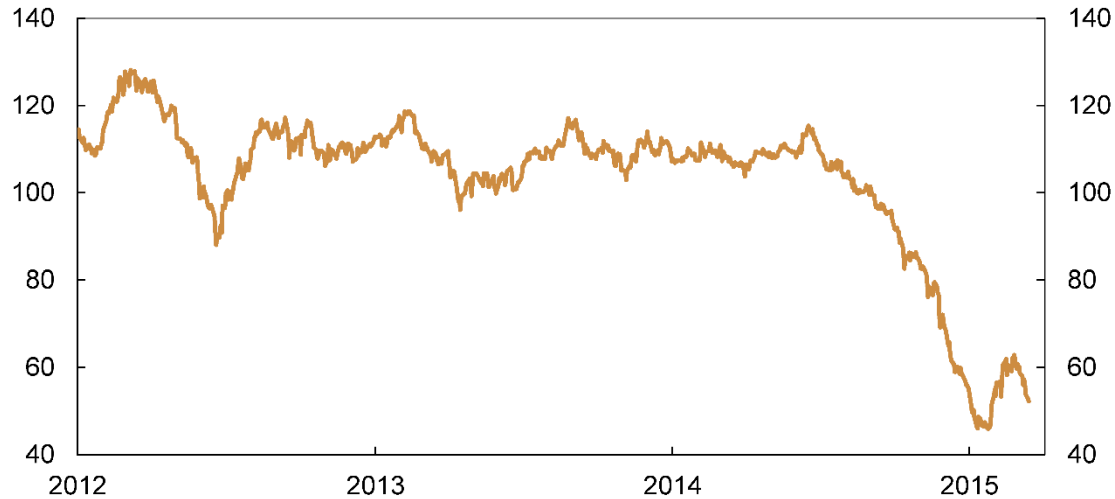
... Hva har hendt med oljeprisen? ...

Prognose fra Verdensbanken, gradvis høyere oljepris pr. fat

2015	53 dollar
2016	56 dollar
2017	61 dollar
2020	74 dollar
2025	103 dollar

... Hva har hendt med oljeprisen? ...

Figur 1 – Oljeprisen i USD (1. januar 2012 – 16. mars 2015)

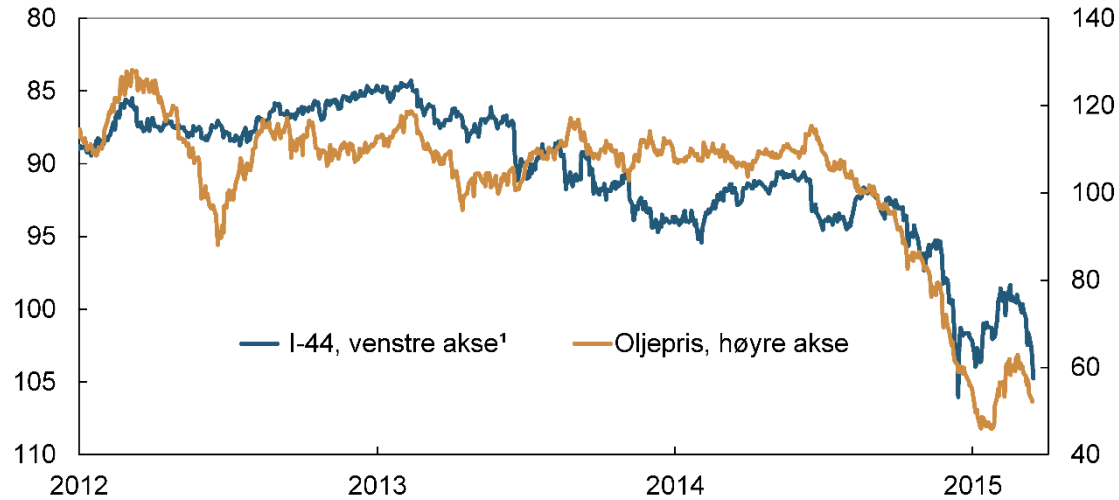

Kilde: Thomson Reuters

Kilde: Øystein Olsen, «De økonomiske utsiktene»,
20. mars 2015, Oslo.

... Hva har hendt med oljeprisen? ...

Figur 2 - Oljeprisen og importveid valutakursindeks
(1. januar 2012 – 16. mars 2015)

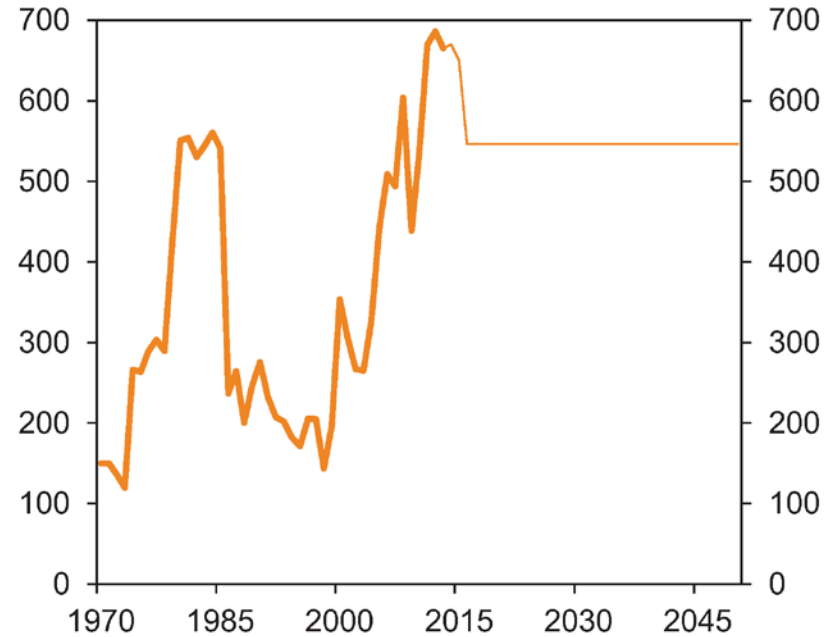
1) Stigende kurve betyr sterkere kurs
Kilder: Norges Bank og Thomson Reuters

Kilde: Øystein Olsen, «De økonomiske utsiktene»,
20. mars 2015, Oslo.

... Hva har hendt med oljeprisen? ...

Dagens pris er ikke så lav i historisk sammenheng

C. Råoljepris. 2015-kroner per fat

Kilde: Nasjonalbudsjettet 2015

... Hva har hendt med oljeprisen? ...

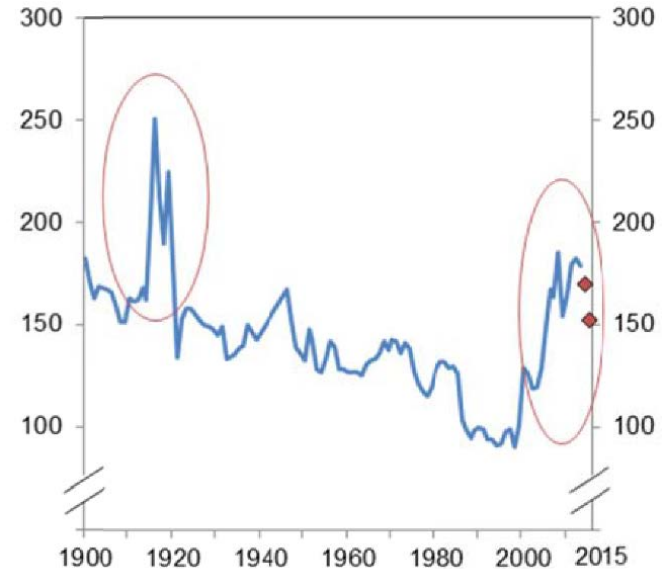
Goldman Sachs – oljeprisen vil gå ned mot 40 dollar fatet.
Da vil mange felt i Nordsjøen ikke bygges ut.

2. Konsekvenser for Norge

For Norge – et gyllen tiår

Høye oljepriser og solid produksjon.
Bygget opp Oljefondet – snart på
7 tusen milliarder kroner

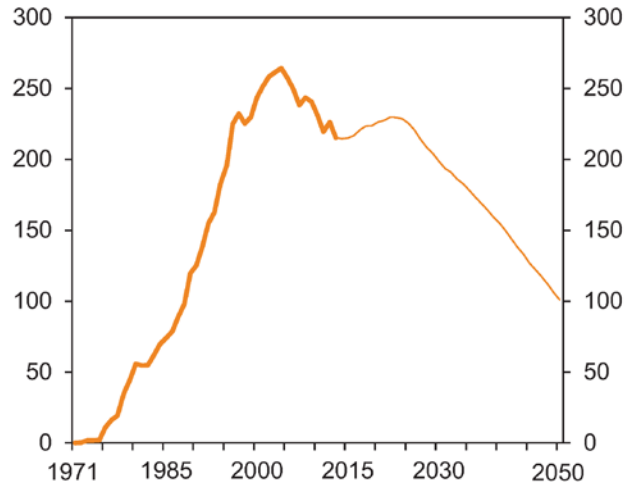
Figur 4 - Bytteforhold

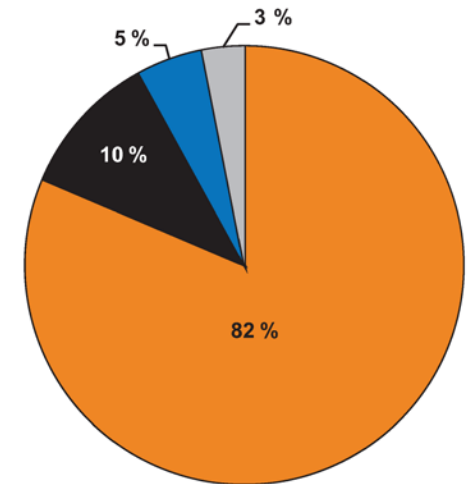
Kilde: NOU 2015:1 Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd

... Konsekvenser for Norge ...

Figur 5 – Produksjon av petroleum på norsk sokkel (Mill. Sm³ o.e.)

Figur 6 - Nasjonalformue

- Nåverdi av framtidig arbeidsinnsats
- Realkapital
- Finanskapital
- Framtidig grunnrente i petroleumsvirksomhet

Kilde: Nasjonalbudsjettet 2015

... Konsekvenser for Norge ...

- Høye oljepriser lenge – tillate seg fete ordninger.
- Tid for slanking – god del å gå på her trolig for mange.
- Når lønnsomheten synker, lettere å få gjennom kostnadsbesparende tiltak.
Ikke slik i læreboka.

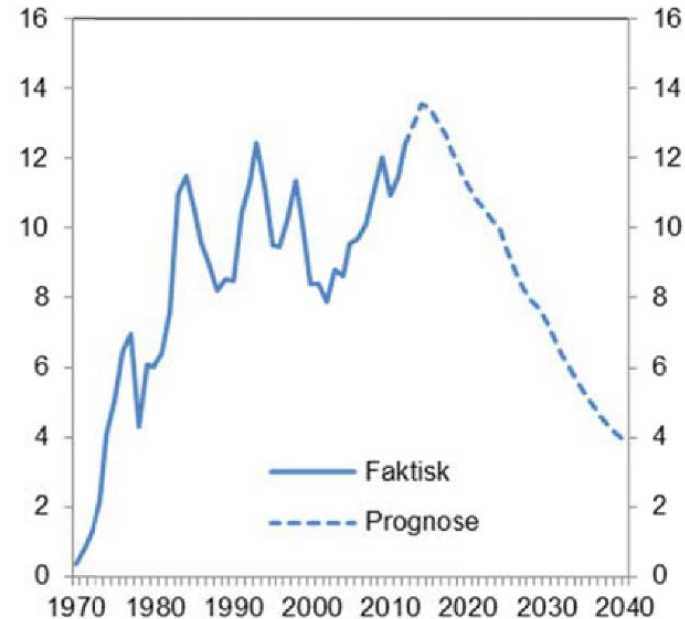
Viktigste konsekvens av lave oljepriser:

- Investeringene går kraftig ned, konsekvenser for dem som leverer til Nordsjøen.
- Oljefondet og Handlingsregel lite påvirket

... Konsekvenser for Norge ...

Alle enige om at nå er festen på hell.
Norsk økonomi står overfor store omstillinger.

Figur 7 – Etterspørsel fra petroleumsvirksomheten

Kilde: NOU 2015:1 Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd

3. Hvordan få til de nødvendige omstillingene?

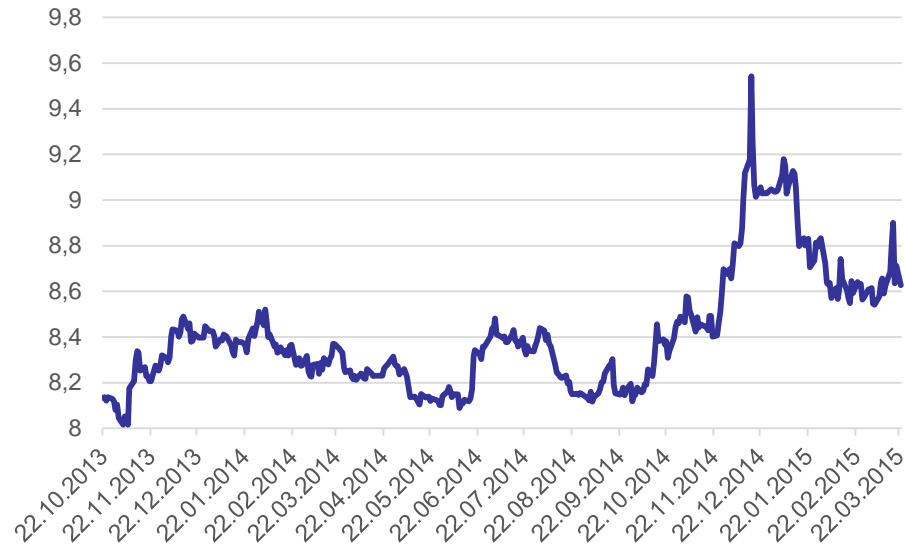
Olje billigere i land vi handler med – veksten tar seg opp. Letter med annen eksport

A) Makroøkonomiske tiltak og virkemidler:

- Midlertidig mer ekspansiv finanspolitikk
 - Har god råd til det, jf. handlingsregelen og et fett fond
 - La automatiske stabilisatorer virke
- Fleksibelt arbeidsmarked
 - Arbeidsinnvandringen varierer med konjunktorene
 - Reallønnsfleksibilitet
- Aktiv pengepolitikk – kan ta renten ned
 - Egen valuta, og fint at krona svekker seg

... Hvordan få til de nødvendige omstillingene?...

Figur 8 - NOKEUR

Kilde: Thomson Reuters Datastream

... Hvordan få til de nødvendige omstillingene?...

MEN: Har ikke STYRING på valutakursen

Den 6. Januar 2015 kostet én euro 8,57 kr

Den 6. februar 2015 kostet den 9,18 kr

På en måned svekker krona seg med 61 øre.

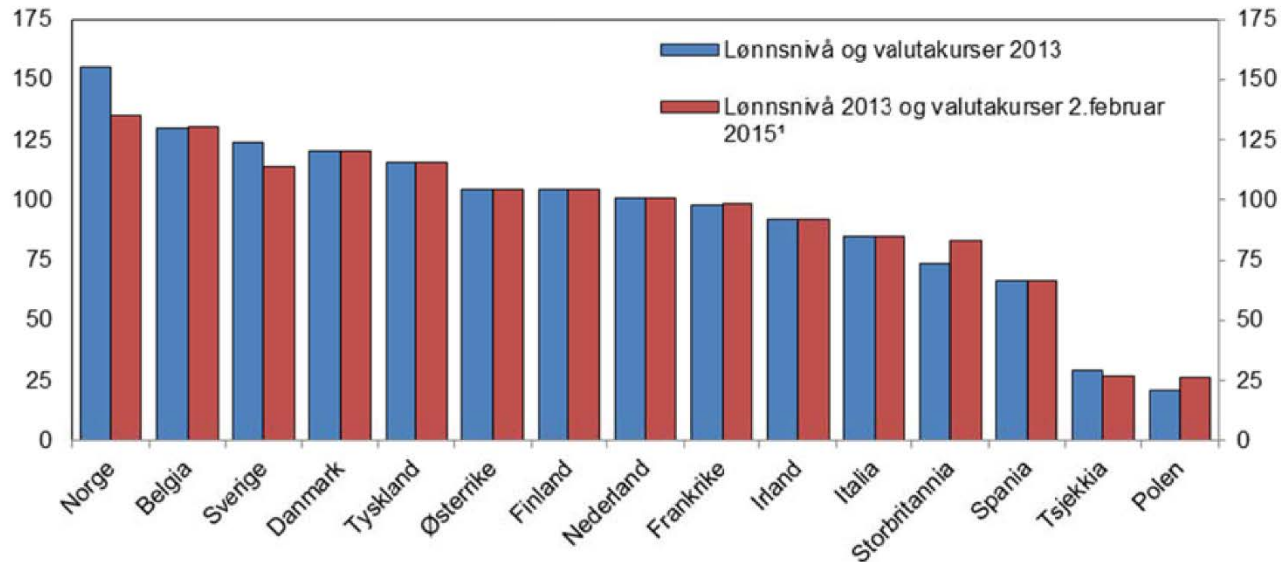
Har ikke noe med styringsrenten å gjøre.

Én prosent av 8 kroner er 8 øre. En kvart prosent er 2 øre.

Hva kan det komme av at en kvart prosent fort vekk kan bety 8-10 øre i endring av kursen i løpet av en dag eller to?

... Hvordan få til de nødvendige omstillingene?...

Figur 9 – Timelønnskostnader i industrien

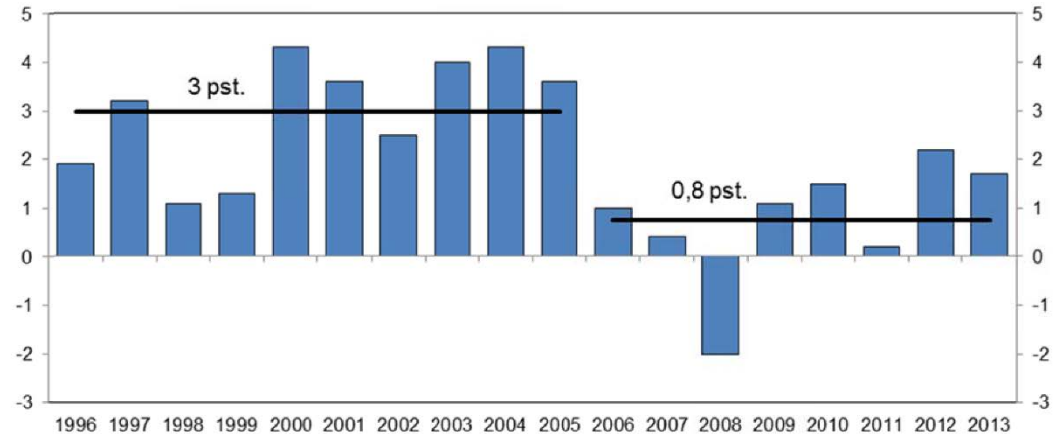
Kilde: NOU 2015:1 Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd

... Hvordan få til de nødvendige omstillingene?...

B) Mikroøkonomiske tiltak og virkemidler (Rattsø-utvalget)

Lavere produktivetsvekst
siste ti år

Figur 10 – Timeverksproduktivitet
(markedsrettede fastlandsnæringer)

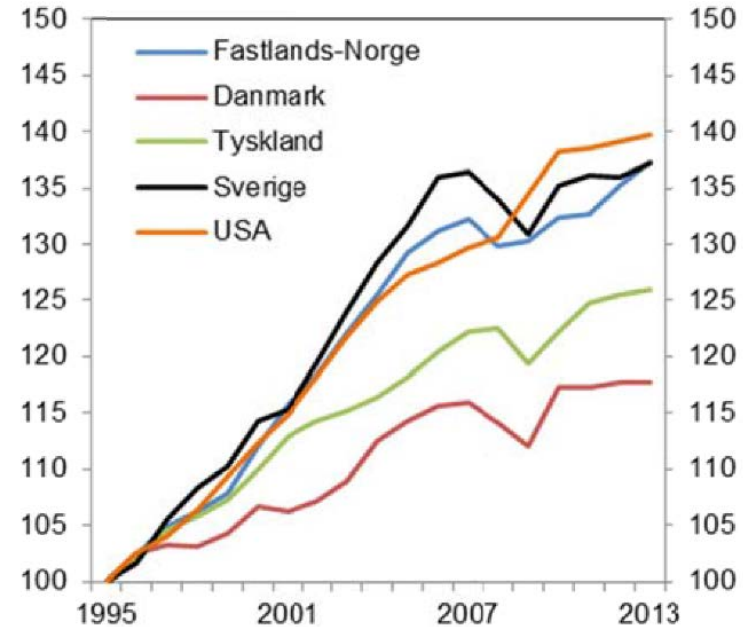

Kilde: NOU 2015:1 Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd

... Hvordan få til de nødvendige omstillingene?...

.... men ganske bra sammenlignet med andre land

Figur 11 – Arbeidsproduktivitet i utvalgte OECD-land

Kilde: NOU 2015:1 Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd

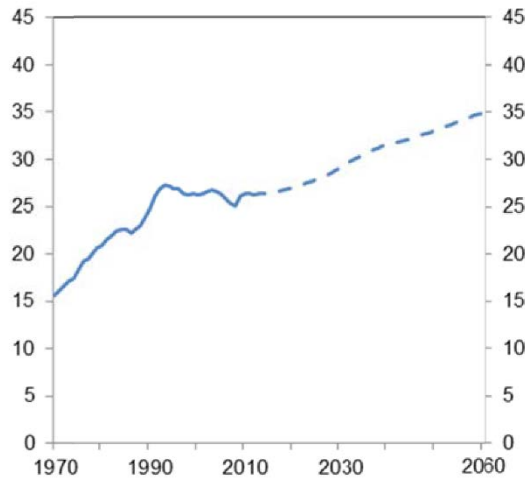
... Hvordan få til de nødvendige omstillingene?...

Hvorfor er Vinmonopolet blitt en suksess, mens NSB sliter?
Da jeg var liten, var det motsatt.

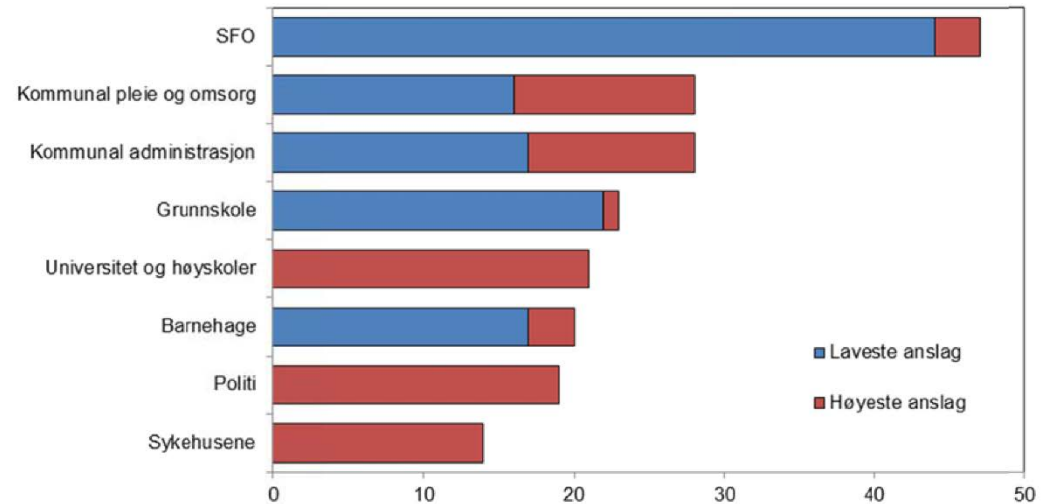
... Hvordan få til de nødvendige omstillingene?...

Viktig med økt produktivitet i offentlig sektor

Figur 13 – Timeverk i offentlig forvaltning

Figur 14 – Beregnet effektiviseringspotensial

Kilde: NOU 2015:1 Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd

... Hvordan få til de nødvendige omstillingene?...

Mon tro om det mangler noe i disse resonnementene?
Hva kan det evt. være?

4. Innlandets muligheter

Så til saken – Innlandets muligheter, dvs. Hedmark og Oppland.

«Jern fra Hedmark ga Norge økonomisk vekst»

130.000 tonn jern mellom år 950 og 1300, tyder nyere forskning på.

Fikk etter hvert økt konkurranse fra Sverige.

Og Kongen rotet det til med handelsrestriksjoner, privilegier etc.

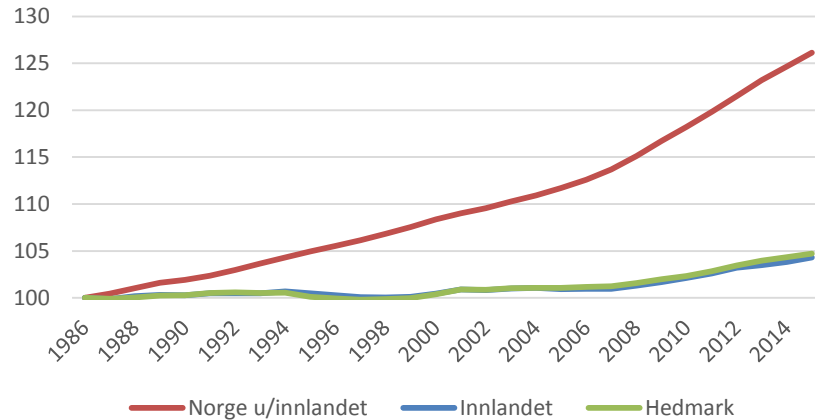
Noen observasjoner kan jeg tilby.

Men utfordringene må dere gå løs på.

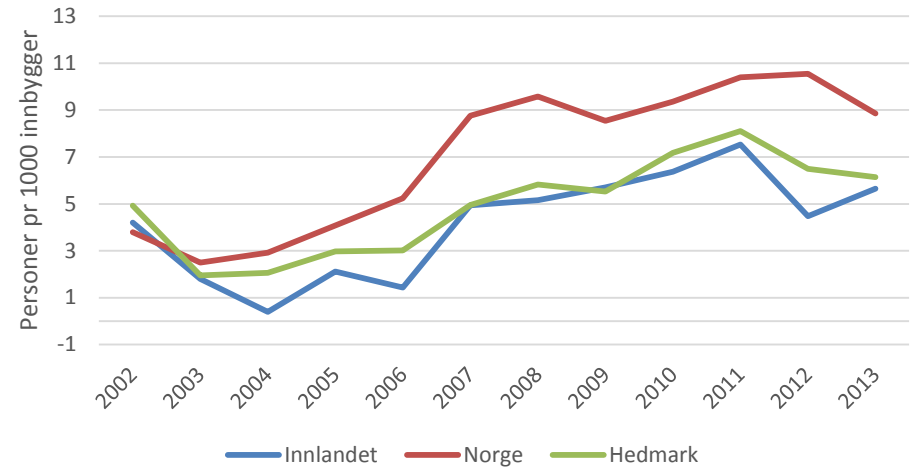
... Innlandets muligheter...

Noe statiske fylker i Innlandet

Figur 15 – Befolkning i Innlandet og Norge
(1986 = 100)

Figur 16 – Netto innflytting 2002 - 2013

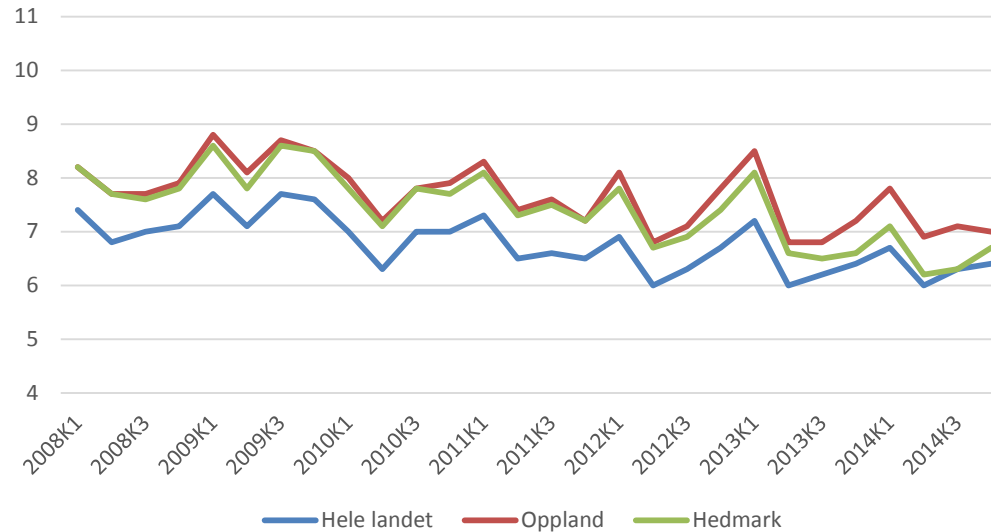

Kilde: SSB

... Innlandets muligheter...

Litt over på sykefraværet

Figur 17 – Sykefravær for arbeidstakere (prosent)

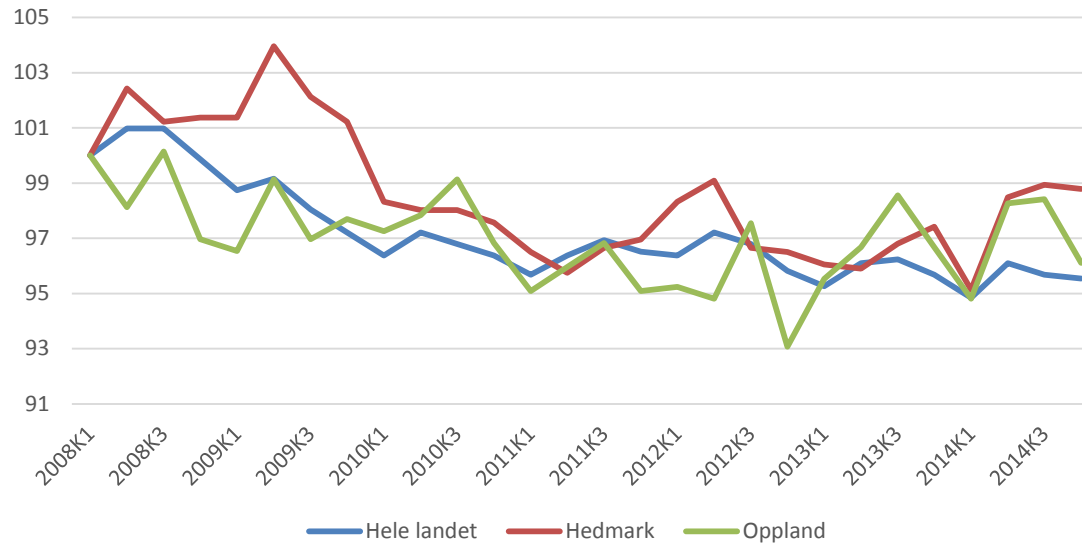

Kilde: SSB

... Innlandets muligheter...

Sysselsettingen svinger noe

Figur 18 – Sysselsettingen (2008 - 2014)

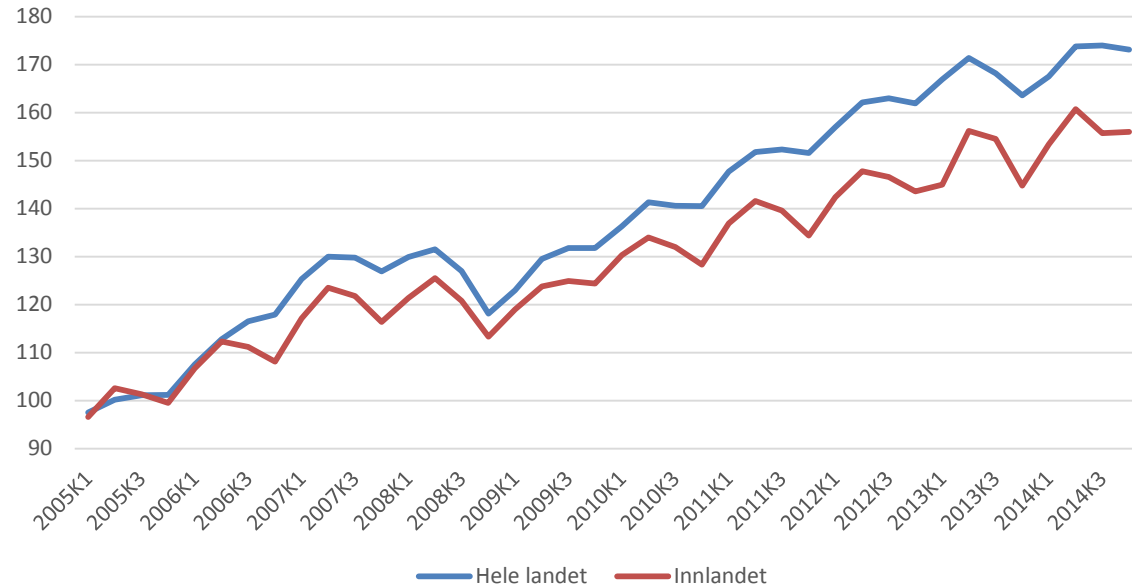

Kilde: SSB

... Innlandets muligheter...

Boligprisene stiger – men noe mindre enn ellers i landet

Figur 19 - Boligprisindeksen 2005 - 2014

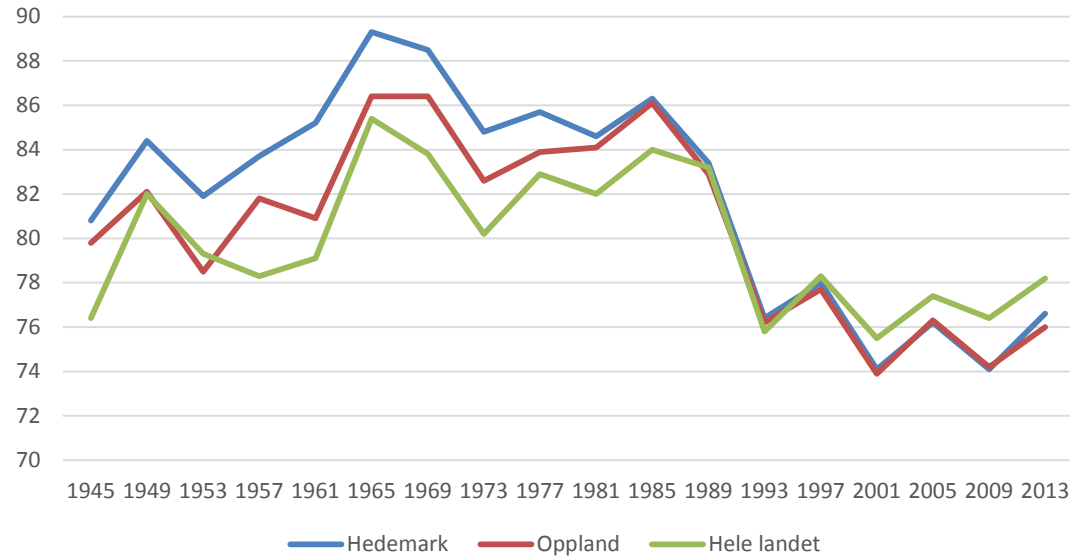

Kilde: SSB

... Innlandets muligheter...

Synkende valgdeltakelse som deretter flater ut

Figur 20 – Valgdeltakelse ved stortingsvalg (prosent)

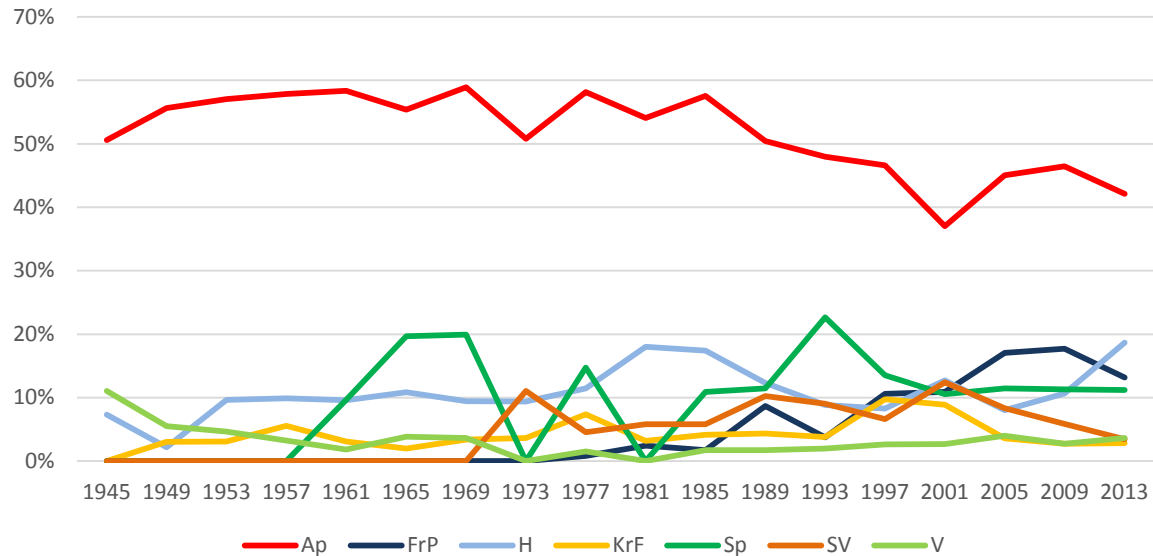

Kilde: SSB

... Innlandets muligheter...

Arbeiderpartiet stort – men var større tidligere

Figur 21 – Andel stemmer Stortingsvalg - Innlandet

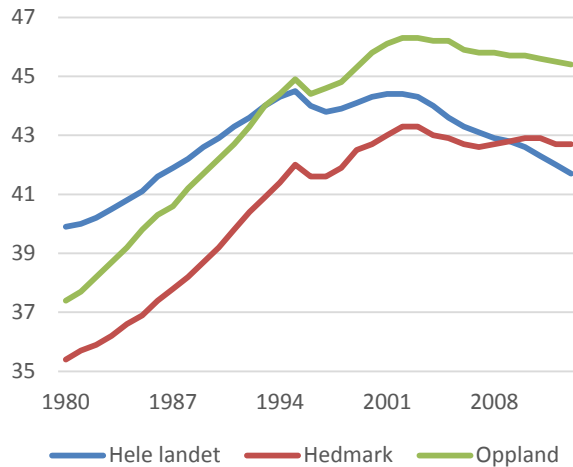

Kilde: SSB

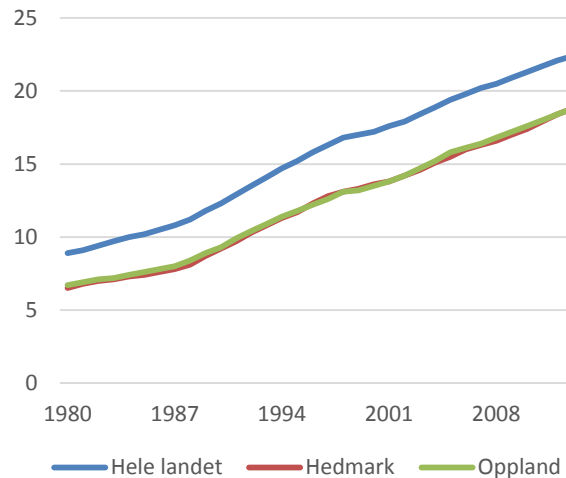
... Innlandets muligheter...

Mange fullfører videregående, men relativt få går videre

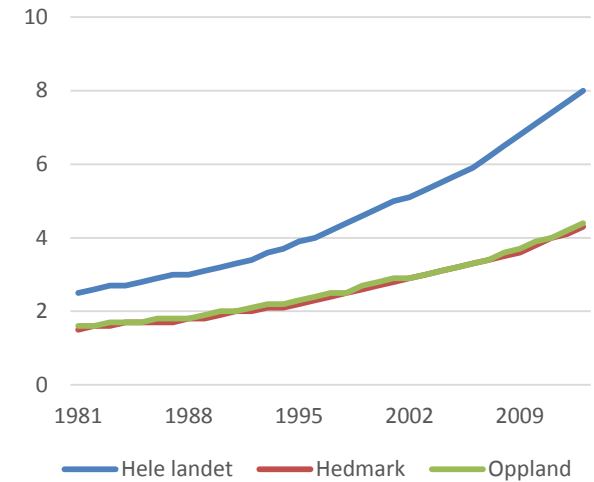
Figur 22 - Andel fullført videregående skole

Figur 23 - 1-4 år universitets- eller høyskoleutdanning

Figur 24 - Mer enn universitets- eller høyskole

Kilde: SSB

... Innlandets muligheter...

Tre høyskoler i Innlandet – Lillehammer, Hamar og Gjøvik.

Lurt at alle innlendinger går på dem?

Oppgave for Høyskoler: Bidra til verdiskapning i næringslivet.
Eneste mål?
Viktigste mål?

... Innlandets muligheter...

Bad News for Innlandet:

Mindre aktivitet i Nordsjøen og mindre ringvirkninger for innenlandske foretak

Good News for Innlandet:

- Lavere lønnspress når oljebransjen tar av seg spanderbuksene.
- Tilgang på ingeniører som kan olje tiltar. Kan de noe annet også?
- Svekket NOK – lettere for eksportbedrifter og for bedrifter som konkurrerer med import.

... Innlandets muligheter...

Mest populære jentenavn 2014

Hele landet	
Navn	Per 1000
Nora	14
2 Emma	14
3 Sara	13
4 Sofie	13
5 Emilie	12
6 Anna	11
7 Linnea	11
8 Thea	10
8 Maja	10
10 Sofia	10
10 Ingrid	10

Hedmark	
Navn	Per 1000
1 Nora	24
2 Emilie	17
3 Sofie	15
4 Ingrid	14
5 Tiril	12
5 Mina	12
5 Mia	12
5 Leah	12
5 Julie	12
5 Ida	12
5 Emma	12

Oppland	
Navn	Per 1000
1 Thea	17
2 Emma	16
3 Ingrid	15
3 Emilie	15
3 Anna	15
6 Mathilde	13
6 Jenny	13
8 Vilde	10
8 Nora	10
8 Julie	10
8 Eline	10

Kilde: SSB

... Innlandets muligheter...

Mest populære guttenavn 2014

Hele landet	
Navn	Per 1000
Lucas	14
2 William	14
3 Markus	13
4 Emil	13
5 Oskar	12
6 Mathias	12
7 Magnus	12
8 Filip	12
9 Jakob	11
10 Aksel	11
11 Henrik	11

Hedmark	
Navn	Per 1000
1 Lucas	23
2 Mathias	17
2 Erik	17
4 Sander	16
4 Emil	16
6 Noah, Martin, Filip	13
9 Magnus, Elias	12
11 Sebastian, Markus, Even	11
14 Ole, Mikkel, Kristian, Kasper	10

Oppland	
Navn	Per 1000
1 Emil	22
2 Mathias	20
3 Lucas	18
4 Markus	17
5 Sander, Kristian, Even	15
8 Oskar, Magnus	14
10 Oliver, Henrik, ...	13
13 William, Elias	11
15 Matheo	10
16 Ola, Theodor, Kevin, Johan, Filip	9

Kilde: SSB